

CZU: 373.3:801.8+004

DOI: 10.36120/2587-3636.v31i1.141-146

EVALUAREA TEXTELOR MULTIMODALE ÎN CLASELE PRIMARE

Silvia GOLUBIȚCHI, conferențiar universitar, doctor în științe pedagogice

<https://orcid.org/0000-0002-3650-0141>

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Rezumat. Actualmente, tehnologiile informaționale și comunicaționale se utilizează și în crearea unor texte numite texte multimodale. Acestea presupun combinarea mai multor sisteme de semne și utilizarea tehnologiilor digitale. Orice text multimodal vizează o abordare integrată, cuprinde conținuturi inter- și transdisciplinare și înglobează resurse multimedia, facilitând receptarea acestora. Textele multimodale pot fi elaborate atât în format letric, cât și în format digital. Evaluarea acestor texte se poate realiza prin *evaluarea expunerii cunoștințelor, evaluarea descrierii orale, evaluarea explicației orale, evaluarea povestirii orale*, având la bază criteriile de evaluare.

Cuvinte cheie: evaluare, text multimodal, produs școlar, criterii de evaluare.

EVALUATION OF MULTIMODAL TEXTS IN PRIMARY CLASSES

Summary. Currently, information and communication technologies are also used in the creation of texts called multimodal texts. They involve the combination of several sign systems and the use of digital technologies. Any multimodal text aims at an integrated approach, includes inter- and transdisciplinary contents and incorporates multimedia resources, facilitating their reception. Multimodal texts can be developed in both written and digital formats. The evaluation of these texts can be done by evaluating the exposure of knowledge, evaluating the oral description, evaluating the oral explanation, evaluating the oral story, based on evaluation criteria.

Keywords: evaluation, multimodal text, school product, evaluation criteria.

Actualmente, tehnologiile informaționale și comunicaționale se utilizează în diverse sfere ale vieții. Datorită utilizării acestora, a apărut necesitatea de a explora noi conținuturi și a crea produse școlare, care sunt rezultate ale învățării proiectate de către cadrul didactic și realizate de către elev.

Crearea de texte multimodale reprezintă rezultatele învățării prin combinarea mai multor sisteme de semne și prin mai multe modalități de transmitere a mesajului, facilitată și de utilizarea tehnologiilor digitale. Orice text multimodal vizează o abordare integrată, cuprinzând conținuturi inter- și transdisciplinare. Aceste texte înlesnesc înțelegerea a ceea ce se învață, descifrează coduri semiotice, accentuează relația dintre text – imagine – conținut audio-video, sporind capacitatea de a le analiza critic. În baza acestor texte, învățarea inter- și transdisciplinară este multimodală și multisemiotică, elevul înțelegând mai ușor conținutul prin multitudinea de analizatori: vizuali, auditivi etc. Multimodalitatea descrie practicile de comunicare în termeni de resurse textuale, auditive, lingvistice, spațiale și vizuale utilizate pentru a compune mesaje și, totodată, facilitând comprehensiunea acestora de către interlocutori.

Texte multimodale, alături de conținutul elaborat, pot include multe resurse digitale, care sunt disponibile în internet, dintre care: *fotografii, filme, desene, fișe de lucru, teste, jocuri* etc. și utilizate în activitățile de predare-învățare-evaluare.

Unele resurse internet pot fi combinate pe diverse platforme și create texte multimodale.

„Instrumentele Web 2.0 au ca scop producția video (Animoto), realizarea cărților digitale (Storybird, Story Jumper), crearea benzilor desenate și a animațiilor (Make Belief Comics, Pixton), realizarea prezentărilor digitale (Prezi), crearea de hărți conceptuale (Bubbl.us, Mindmeister), editarea de fotografii (Pizup, Fotobabble), desenarea (Graffiti Creator, Tux Paint), crearea de postere digitale (Glogster, Automotivator), creația audio (Audacity), crearea hărților digitale interactive (Zeemaps, Scribblemaps)” [4, p. 110].

Întrucât aceste texte sunt un element de noutate, nici elevii, nici profesorul nu sunt obișnuiți să le creeze sau să le evalueze, deoarece încorporează imagini și sunete. Pe măsură ce tehnologiile digitale se utilizează tot mai mult în sălile de clasă, este posibil și relativ ușor pentru elevi să elaboreze și să prezinte texte multimodale.

Textele multimodale impun o altă abordare:

- vizualul presupune analiza culorii, formei, stilului, dimensiunii sau a perspectivei;
- gestualul – observarea mimicii, a limbajului trupului;
- spațialul – așezarea în spațiu, apropierea sau distanța dintre obiecte;
- auditivul – linia melodică, efectele sonore, zgomotele ambientale, liniștea, intonația sau volumul. [5, p.12].

Am putea confirma că textul multimodal este alcătuit din două părți:

- *partea verbală* – text, inscripție, text verbal;
- *partea nonverbală* – imagine, desene, fotografii, figuri și tabele, sunet, gest, mimică.

Cel mai simplu text multimodal este banda desenată, în care se narează cu ajutorul imaginilor sau în absența cuvintelor, interferându-se două tipuri de semne (lingvistice și vizuale). Prin urmare, rezultă două tipuri de discurs: cel iconografic (vizual) și cel verbal (textual).

Evaluarea textelor multimodale prezintă unele dificultăți, imaginile din textul multimodal nu mai pot fi separate de secvența lingvistică, ele devin un tot întreg. Se cere interpretarea continuă și corelarea imaginii cu scrisul, fiindcă are la bază mai multe moduri, cum ar fi imagini și sunet, fiind prezentate prin limbajul scris și vorbit.

Criteriile de evaluare a produselor multimodale sunt:

- *Conținut* – se referă la conținutul expus conform tematicii/ sarcinii propuse: mesajul respectă coeziunea și coerența, claritatea și logica expunerii; corectitudinea lingvistică etc.;
- *Structură* – se referă la componentele textului: introducere, cuprins, încheiere; respectarea limitei de întindere și timp; combinația sugestivă, componente multimedia, utilizarea unor imagini, link-uri ș.a.;
- *Aspect*: acuratețe; lizibilitate în redactare/ scriere; formatul prezentării; fluența, originalitatea și creativitatea în combinarea elementelor multimodale;

- *Prezentarea produsului multimodal*: dicție, respectarea semnelor de punctuație, intonația, tipurile de pauze, tonul, contactul vizual etc.

Criteriile de evaluare propuse elevilor reprezintă „pași” care au contribuit la realizarea acestor produse – texte multimodale. Pentru asigurarea calității produsului realizat de către elevi, la începutul activității, învățătorul numai decît le enumeră criteriile de evaluare. Uneori criteriile ce necesită a fi respectate în elaborarea textelor multimodale într-un cadru educațional nu sunt explicate și negociate, de aceea nu sunt luate în considerare de către elevi și nu afectează în mare măsură activitatea.

De cele mai multe ori, produsele propuse spre rezolvare/ realizare ar trebui să conțină toate informațiile necesare pentru ca acestea să poată fi elaborate în mod independent, oferindu-le șanse elevilor să realizeze un proces creativ, să argumenteze idei sau concepte existente, să selecteze elementele de conținut, materialele vizuale și alte resurse pentru a realiza produse diversificate tematic. Astfel, va fi evidențiat spiritul creator al fiecăruia. Uneori învățătorul efectuează o evaluare primară a produsului realizat, oferă feedback constructiv elevului. Alteori, pe baza produsului evaluat primar, învățătorul identifică lacunele, greșelile și prin feedback imediat va contribui la înlăturarea acestora. Evaluarea finală a produsului se va face după corectarea, de către elev, a tuturor erorilor.

În tabelul 1 sunt propuse varii texte multimodale, fiind însoțite de criterii de succes, pe care elevii le elaborează în clasele primare atât în clasă, cât și acasă.

Tabelul 1. Tipuri de texte multimodale

Tipuri de texte multimodale	Criterii de succes
Bandă desenată	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizez cu atenție banda desenată. 2. Enumăr acțiunile conform cerinței. 3. Prezint desfășurarea acțiunii în limbaj adecvat, clar și coerent. 4. Urmăresc relația dintre imagine și conținut.
Broșură (booklet)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respect tema/ subiectul. 2. Realizez design-ul propus, introducând elemente creative proprii. 3. Prezint informații/ mesaje corecte, clare și atractive. 4. Explic clar, fluent și cu entuziasm. 5. Folosesc un vocabular adecvat.
Blog	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizez tema conform cerinței. 2. Construiesc corect enunțurile. 3. Utilizez vocabularul adecvat. 4. Îmi exprim clar și coerent părerea. 5. Respect structura și numărul de cuvinte.
Lapbook (carnetul de bord)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezint mesajul corespunzător subiectului. 2. Ilustrez adecvat ideile/ locurile prezentate. 3. Prezint informațiile corect, clar, succint. 4. Realizez design-ul propus, introducând miniaplicații proprii. 5. Răspund la întrebările colegilor
Pagină web	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respect tema propusă.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Construiesc corect enunțurile. 3. Utilizez imagini, miniaplicații. 4. Îmi exprim clar și coerent părerea. 5. Respect structura.
Prodot video	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respect tema/ subiectul. 2. Realizez design-ul propus, introducând componente multimedia. 3. Prezint informații esențiale (formă, culoare, dimensiuni, mod de realizare). 4. Prezint clar, fluent și cu entuziasm. 5. Folosesc un vocabular adecvat.
Povestea digitală	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respect tema/ subiectul. 2. Utilizez componente multimedia. 3. Prezint informații esențiale (formă, culoare, dimensiuni, mod de realizare). 4. Explic fluent, clar și cu entuziasm. 5. Folosesc un vocabular adecvat.
Reportajul	<ol style="list-style-type: none"> 1. Intitulez textul. 2. Utilizez componente multimedia: coloana sonoră, imagini, înregistrare voce. 3. Prezint clar, fluent și cu entuziasm.

Analiza negocierilor din sălile de clasă privind evaluarea textelor multimodale evidențiază faptul că ceea ce se desfășoară în clasă este o manifestare a activităților atât la nivel local, cât și la nivel sistemic. Textul multimodal oferă diverse modalități de explorare lingvistică, precum și oportunitatea ca elevul să utilizeze limbajul specific domeniului, să explice/ să cerceteze semnificația cuvintelor, să însușească/ să asimileze un anumit volum de cunoștințe, să-și dezvolte diverse competențe specifice.

Astfel elevul analizează resursele semiotice multiple (de exemplu, limba, imaginea, aspectul paginii, culoarea, tipografia) a textului sursă. Scopul textelor sursă este de a investiga semnele și a contribui la receptarea și interpretarea acestora.

Produsele multimedia, prezentări în PowerPoint, Prezi, postere și cărți digitale etc., care la fel sunt texte multimodale, contribuie la înțelegerea conținuturilor, structurii și coerenței textului; evidențiază corectitudinea, relevanța și volumul informațiilor; determină relația dintre text și materiale vizuale etc., susținând învățarea temeinică.

Evaluarea procesului de învățare și a rezultatelor elevilor se realizează prin: cercetarea în ansamblul textului, modul de lucru realizat de elevi, prezentarea produselor realizate în baza criteriilor de succes.

Evaluarea textului multimodal se poate realiza prin:

- ***evaluarea expunerii cunoștințelor*** – evidențiază capacitatea de selecție, de analiză, de comparație a conținutului textului adecvat temei. Conținuturile care se pretează pentru această evaluare sunt cele cu caracter informativ. *Textul informativ* cuprinde informații: definiții, clasificări, principii, reguli, date particulare etc., care sunt

organizate în baza unor criterii logice în structuri, fără a se urmări stabilirea unei concluzii. Acestea se realizează prin: expunerea liberă, expunerea pe baza unei benzi desenate, expunerea pe baza unui plan.

Exemple: pagina web, email, blog etc.

- **evaluarea descrierii orale** – sunt prezentate caracteristicile textului: formă, culoare, dimensiune, elemente componente, structură, așezarea textului în spațiu (densitate, în raport cu alte modalități: dialog, monolog). Se prezintă etapele de realizare a produsului în baza criteriilor de succes, adică textul multimodal.

Exemple: posterul electronic, spotul publicitar, reclama, broșura electronică etc.

- **evaluarea explicației orale** – este o tehnică de evaluare a cunoștințelor prezentate în forma unui text oral explicativ și a capacității elevilor de a prezenta coerent modul de realizare a unui proces, fenomen, eveniment, de utilizare a unor animații. Explicația implică etapizarea acestor procese, fenomene sau evenimente din realitate sau reprezentate filme etc., ce necesită explicații. Emițătorul este autorul acestei acțiuni, explicând conținutul rezultat din această acțiune. Dacă ne referim la *banda desenată*, atunci autorul explică fiecare acțiune, ce se poate realiza prin: explicarea pe baza întrebărilor, explicarea pe baza fotografiei, explicarea pe baza unor desene schematice, explicarea pe baza unor figuri sugestive.

Cercetătoarele Sânmihăian F., Dobra S., Halaszi M., Davidoiu – Roman, A. afirmă că „pentru lectura și analiza unei benzi desenate profesorul va familiariza elevii cu structura benzii desenate (viniere, bule prevăzute cu text), dar va face referire și la parcursul formal al benzii desenate, adică la modul în care se face lectura acesteia: de la stânga la dreapta și de sus în jos. Se va insista pe modul în care imaginea și textul construiesc împreună o narațiune” [5, p. 12].

Exemple: produs video, bandă desenată.

- **evaluarea povestirii orale** sau a narațiunii, prezintă etapele realizării unor fapte și acțiuni, mai des se pretează texte narative, prin care se combină artistic elemente lingvistice și vizuale. În cazul citirii benzilor desenate, majoritatea autorilor evidențiază două niveluri distincte de analiză: esteticul și lingvisticul. Povestirea orală în baza benzii desenate implică un autor al textului narativ, un povestitor (narrator, emițător) care poate fi autorul narațiunii, acțiunea de a povesti, subiectul narațiunii sau conținutul rezultat din această acțiune, un receptor singular sau colectiv în situația în care povestirea este audiată.

Exemple: povestirea digitală, benzi desenate, povestiri de tablouri etc.

Sunt unele texte multimodale care necesită un timp mai mare de elaborare și de pregătire. În acestea, precum spectacolul, secvență de film etc., pot fi implicați și mai mulți elevi. Spectacolul este o reprezentare audio sau video, susținută în fața unor spectatori, de aceea el se realizează în cadrul unor activități extrașcolare.

Prin evaluarea textelor multimodale se evidențiază mai multe aspecte ale evaluării

rezultatelor elevilor, dintre care:

- capacitatea de a integra eficient într-un text și mijloacele audio-vizuale; capacitatea de a formula, prezenta și de a argumenta ideea personală;
- abilități de utilizare a calculatorului/ telefonului (conectate în rețea) în crearea textelor multimodale; abilități de documentare, utilizând surse electronice și de sistematizare a informației cercetate; abilități de stocare a informației în fișiere word, audio, video;
- deprinderi de sintetizare și expunere a conținuturilor;
- atitudinea de a aprecia un text în baza criteriilor de evaluare;
- abilitatea de a utiliza conform tematicii sau a crea noi produse prin accesarea diferitor resurse de informații;
- utilizarea de resurse noi.

Astfel, *textele multimodale* produc valori și formează atitudini, dezvoltă gândirea critică și flexibilă a elevilor, investighează diverse aspecte ale lumii contemporane, contribuie la învățarea vizibilă și permit schimbul de experiență. Prin varietatea acestor texte se dezvoltă abilitățile de căutare cognitivă independentă, abilitatea de a comunica și a se exprima corect, capacitatea de organizare a comunicării în diverse situații de viață. Intercalarea textului multimodal în manualele școlare accentuează și dezvoltă competențele digitale, de care are nevoie o societate prosperă, iar perceperea acestora datorită activării rapide a mecanismelor cognitive completează și diversifică actualitatea conținuturilor învățate de către elevi.

Articolul este realizat în cadrul proiectului de stat „Inovarea sistemului național de evaluare a rezultatelor școlare din perspectiva paradigmei competențelor” (cifrul 20.80009.0807.32)

Bibliografie

1. DOMNIȚEANU, A. Dezvoltarea competenței de lectură prin intermediul textelor multimodale. In: *Didactica Pro...*, nr.2-3 (120-121), Chișinău, 2020.
2. DULAMĂ, M. E. *De la teorie spre practică în evaluarea online*. Cluj Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2020, 180 p. ISBN 978-606-37-0958-6.
3. Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar Clasele I-IV Chișinău, 2019. 69 p.
4. MANOLESCU, M.; FRUNZEANU, M. *Perspective inovative ale evaluării în învățământul primar. Evaluarea digitala*. Editura: Universitară, 2016. 230 p. ISBN: 978-606-28-0438-1.
5. SÂNMIHĂIAN, F.; DOBRA, S.; HALASZI, M.; DAVIDOIU – ROMAN, A. *Limba și literatura română: clasa a V-a*. București: Editura Art, 2017.